

Summit-ul G8 și criza guvernății globale

Dan A. Petre

Summit-ul G8 de la l'Aquila (Italia) a relevat atât limitele pe care guvernăția globală le are în acest moment, cât și greutatea tot mai mare cu care se poate ajunge la o agendă agreată mutual la nivelul global.

Început în 1975, la inițiativa lui Valery Giscard d'Estaing, ca un cadru de cooperare informală a statelor cele mai industrializate din cadrul blocului vestic (Franța, Germania, Marea Britanie, Italia, Japonia și Statele Unite), Grupul își are originea în șocul pe care criza petrolieră din 1973 l-a produs la nivelul lumii occidentale, șoc care a relevat nevoia de cooperare și chiar de coordonare atât între guvernele occidentale la nivelul politicilor financiare și economice, cât și dintre guverne și lumea de afaceri – așa cum se întâmplă la Forumul economic mondial (Forumul de la Davos), formă de interacțiune născută în aceeași ani.

Lărgirea grupului la șapte membri odată cu invitarea Canadei (Summit-ul din Puerto Rico, 1976) a reprezentat pentru aproape douăzeci de ani formatul în care coordonarea dintre țările cele mai industrializate s-a desfășurat.

Sfârșitul Războiului Rece, pe de o parte, și fenomenele economice legate de globalizare, pe de altă parte, au adus schimbări structurale atât în formatul de desfășurare al întâlnirilor, cât și la nivelul agendei de lucru, care suferă o transformare graduală de la coordonarea politicilor economice ale statelor membre la o abordare a problemelor echilibrelor globale la nivel mondial.

Invitarea Federației Ruse, ca membru cu drepturi depline al grupului, începând cu

Summit-ul de la Denver (1997) a schimbat scopul general al întâlnirilor Grupului, de la agende pur economice și financiare la o întrunire de cooperare (dacă nu și de coordonare) a “marilor” lumii (măcar aceasta fiind lectura pe care o putem da invitării Rusiei, ca o confirmare a statutului său de “mare putere” și succesori cu drepturi depline a Uniunii Sovietice, în condițiile în care economia rusă nu dădea semnele uneia din primele economii ale lumii).

Această lectură a făcut însă posibilă atât o erodare a legitimității structurii grupului (dată de performanța economică), alte state pretinzând statutul de membru (mai ales Brazilia, India și China), cât și senzația că există revirimentul unei diplomații de tipul “Congresului European” (așa cum îl concepuseră Metternich și Castlereagh), ceea ce produce reacții de adversitate a celor ce se simt subiecți al acestui tip de luare a deciziei.

Summit-ul de la l’Aquila

Summit-ul de la l’Aquila (Italia) a încercat să adreseze o serie largă de probleme pe agenda sa: Criza economică și accelerarea creșterii; Noile reguli de bază; Declanșarea unui nou impuls al comerțului internațional; Oamenii înainte de toate; Schimbările climatice; Dezvoltarea în țările sărace și în Africa; Siguranța și securitatea alimentară, accesul la apă; Sănătatea (reducerea mortalității infantile); Probleme de politică internațională.¹

Pe lângă membrii “de drept” ai G8 au fost invitați pentru discuțiile de a doua zi a summit-ului și țările G5 – Brazilia, China², India, Mexic și Republica Sud-Africană – tocmai pentru a discuta deblocarea Runderi Doha din cadrul negocierilor Organizației Mondiale a Comerțului.

¹ ‘G8 Summit 2009 - official website - Main issues’ <http://www.g8italia2009.it/G8/Home/Summit/G8-G8_Layout_locale-1199882116809_TemiPrincipali.htm> [accesat în 13 Iulie 2009].

² Președintele Hu Jintao a trebuit să se întoarcă în China datorită tulburărilor din Xinjiang.

Relevanță și legitimitate a G8

Marea majoritate a comentariilor din jurul Summit-ului de la Aquila s-au concentrat asupra relevanței și legitimității luării deciziilor în actualul format al G8. Pornind de la fragilitatea politică și/sau diferențele majore de agendă dintre liderii prezenți la G8³ până la legitimitatea structurală⁴ sau funcțională⁵ a formatului întâlnirii, problema actuală a reuniunii este cum să adreseze probleme globale pornind de la un format care nu mai reprezintă globalitatea.

Principalele teme de pe agendă – criza economică mondială și relansarea creșterii, încălzirea globală (schimbări climatice și energie) – nu pot fi discutate fără cele două puteri manufacturiere emergente – China și India - și fără cele două mari producătoare de materii prime – Brazilia și Rusia – în condițiile în care economia chineză este cea mai lichidă economie din lume, dar și cea cu cele mai mari nevoi de materii prime, materii prime al căror cost a crescut în ultimele luni. Pe de altă parte, India și mai ales China au foarte mari rezerve față de țintele propuse de țările industrializate pentru reducerea emisiilor de carbon (generate de producerea de energie pe bază de cărbune și petrol), reducere pe care o văd ca un obstacol în fața politicilor lor de dezvoltare (costurile energiilor “curate” fiind mai mari decât a celor poluante), chiar dacă o dezvoltare pe baze energetice cu emisii de carbon reduse este o dezvoltare mai durabilă și mai sustenabilă pe termene lungi.⁶

Compromisul realizat – 50% reducere globală a emisiilor de carbon până în 2050, cu o reducere la 80% pentru țările industrializate – pare un rezultat generos, dar, în același timp presupune o concentrare foarte mare de resurse pentru realizarea acestui deziderat, concentrare de resurse care trebuie dublată cu schimbarea tiparelor de consum și de stil de viață a persoanelor care trăiesc în lumea industrializată (și mai ales în lumea post-industrială).

Unul dintre raționamentele circulare pe care actuale decizii de la summit-ul G8 l-au generat este cum să menții disponibilitatea de consum a lumii G7 (puterile post-

³ ‘Oh, That G-8’, *The New York Times*, 8 Iulie 2009, secțiunea Opinion
<<http://www.nytimes.com/2009/07/08/opinion/08wed1.html>> [accesat în 10 Iulie 2009].

⁴ “La diplomatie des sommets a démontré l’archaïsme du souverainisme” - International - Le Monde.fr
<http://www.lemonde.fr/international/article/2009/04/23/la-diplomatie-des-sommets-a-demonstre-l-archaïsme-du-souverainisme_1184365_3210.html#ens_id=1184769> [accesat în 24 Aprilie 2009].

⁵ ‘G-8? G-whatever. By Vanessa Rossi. | Foreign Policy’
<http://www.foreignpolicy.com/articles/2009/07/08/g_8_g_whatever> [accesat în 10 Iulie 2009].

⁶ Thomas L. Friedman, ‘Can I Clean Your Clock?’, *The New York Times*, 5 Iulie 2009, secțiunea Opinion
<<http://www.nytimes.com/2009/07/05/opinion/05friedman.html>> [accesat în 13 Iulie 2009]

industriale) pentru a alimenta creșterile bazate pe producția de materii prime (Brazilia și Federația Rusă) sau pe manufacturarea la prețuri scăzute a produselor industriale (China și India)? Economii bazate pe consumul “responsabil” sunt economii interesate mai mult de calitatea produsului și de valoarea sa etică mai mult decât de prețul scăzut, ceea ce face ca translația producției spre țările cu costuri scăzute să se facă mai încet și mult mai condiționat decât în momentul actual (inclusiv cu condiționări de tip politic). Consumul “responsabil” face ca nevoile de materii prime să fie mult mai controlate decât în momentul de față, ceea ce va da, pe termen lung, o piață mai restrânsă pentru producătorii de materii prime decât acum.

Legitimitatea structurii actuale a G8 este pusă la îndoială tocmai de statutul său particular și incert – dacă reprezintă puterile industriale, atunci țări precum Canada și Italia ar trebui să se retragă, lăsând loc Braziliei, Indiei sau Chinei, sau să se opteze pentru o reprezentare generală a Uniunii Europene, în locul țărilor membre (Franța, Germania, Italia, Marea Britanie) – i.e. transformarea în G4, lucru de altfel imposibil dacă observăm tendințele suveraniste de răspuns la criza actuală, mai ales din partea Franței și a Germaniei – fie lărgirea sa la nivelul G20, cu o componentă informală care să păstreze formatul inițial ca o zonă de contact și coordonare. Dacă G8 reprezintă “diplomația de Congres” – i.e. adunarea marilor puteri atunci presiunea celor care aspiră la statutul de hegemon regional pentru a fi incluși în zona centrală a întâlnirilor va fi tot mai mare (trecerea de la formatul G8 + G5 la un format G13), dar va alimenta tensiunile la nivel regional, blocând atât procesul, cât și punând în discuție legitimitatea listei.

Concluzia summit-ului de la l’Aquila este una relativ simplă – fie G8 se reinventă, fie atenția pe care o va atrage în viitor va fi generată mai mult de latura “people” a întrunirii, iar concurența cu evenimente ca “secretul morții lui Michael Jackson” sau premiera ultimului film al lui Sacha Baron Cohen să fie una futilă – dacă ne uităm la titlurile din presă o să vedem că “Brüno” are parte de mai multe comentarii decât Summit-ul G8.

13 iulie 2009